

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “โลกนายก — ผู้นำของสัตว์โลก”

โลกนายก อ่านตามภาษาบาลีว่า โล - กะ - นา - ยะ - กะ มาจากคำว่า โลก (สัตว์โลก) กับคำว่า นายก (ผู้นำ) รวมกันเป็น โลกนายก แปลรวมกันได้ว่า ผู้นำของสัตว์โลก คำนี้เป็นอีกพระนามหนึ่งของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยพระคุณของพระองค์ที่ไม่มีใครเสมอเหมือน ทรงทำประโยชน์เกื้อกูลแก่สัตว์โลก ด้วยการทรงแสดงพระธรรมตลอด ๔๕ พรรษา เป็นเหตุทำให้สัตว์โลกได้รับประโยชน์จากพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดงตามกำลังปัญญาของตน สูงสุดคือถึงความเป็นพระอรหันต์ ห่างไกลแสนไกลจากกิเลสโดยประการทั้งปวง พระองค์จึงทรงเป็นผู้นำของสัตว์โลกอย่างแท้จริง

ข้อความในวิสุทธชนวิลาสินี อรรถกถาขุททกนิกาย อปทาน ปิณโฑลภาวทวารูปทาน แสดงความหมายของคำว่า โลกนายก ดังนี้

บทว่า โลกนายกโก ความว่า พระมหามุนี คือ พระมุนี (ผู้รู้) ผู้ยิ่งใหญ่ในระหว่างมุนีทั้งหลาย ผู้ทรงเห็นกาลไกล คือ ผู้ทรงเห็นอนาคตกาล ผู้เป็นนายกของโลก คือผู้ทรงยังชาวโลกให้ถึงสวรรค์และนิพพาน

ข้อความในมรุตตวิลาสินี อรรถกถา ขุททกนิกาย พุททวงศ์ พรรณนารัตนจกมณกัณฑ์ แสดงความหมายของคำว่า โลกนายก ดังนี้

บทว่า โลกนายกโก ได้แก่ทรงชื่อว่า ผู้นำโลก เพราะทรงแนะนำสัตว์โลกมุ่งหน้าตรงต่อสวรรค์และนิพพาน”

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงเป็นบุคคลผู้เลิศ ผู้ประเสริฐที่สุดในโลก กว่าที่พระองค์จะได้ตรัสรู้นั้น ทรงบำเพ็ญพระบารมี คือคุณความดีที่จะทำให้ถึงฝั่งของการดับกิเลส ตั้งแต่ยังทรงเป็นพระโพธิสัตว์ ในฐานะของพระมหาสัตว์ มาตลอดระยะเวลาสี่อสงไขยแสนกัปอันยาวนานมาก เมื่อได้ทรงตรัสรู้แล้ว ก็ทรงมีพระมหากรุณาที่ทรงเกื้อกูลและมีต่อสัตว์โลกด้วยการทรงแสดงพระธรรมให้ได้เข้าใจความจริง การอนุเคราะห์เกื้อกูลของพระองค์ จากที่สัตว์โลกเคยเป็นผู้มากไปด้วยกิเลสประการต่างๆ ก็สามารถที่จะขัดเกลากิเลสและดับกิเลสได้ตามลำดับขั้น ด้วยปัญญาอันเกิดจากการได้ฟังพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดง จึงเห็นได้ว่าพระบารมีทั้งหมดที่พระองค์ทรงบำเพ็ญมาก็เพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่สัตว์โลกเท่านั้น พระองค์จึงมีวาจาสั่งจะ ทรงแสดงความจริง เพื่อให้สัตว์โลกผู้ที่ตั้งใจฟังเข้าใจความจริง พระธรรมแต่ละคำมีค่า เพราะทำให้ผู้ได้ฟังรู้ความจริงจากที่เคยถูกความไม่รู้ปกปิดหุ้มห่อมานานแสนนาน ความเข้าใจก็จะค่อยๆ เจริญขึ้นไปตามลำดับ จึงไม่

มีใครที่จะทำประโยชน์เกื้อกูลแก่สัตว์โลกเท่ากับพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์ทรงเป็นผู้นำของสัตว์โลก เพราะทรงแนะนำสัตว์โลกให้ได้รับประโยชน์อย่างที่ไม่มีการเสมอเหมือน

ถ้ามีความเข้าใจอย่างนี้จะเห็นพระคุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ทรงตรัสรู้ด้วยพระปัญญาที่สามารถแทงตลอดความจริงของสภาพธรรม ซึ่งคนอื่นไม่สามารถจะรู้ได้ถ้าไม่ได้ฟังพระธรรม เมื่อพระองค์ได้ทรงตรัสรู้แล้ว ทรงพิจารณาว่าสัตว์โลกมากไปด้วยความไม่รู้และกิเลสทั้งหลาย ถ้าไม่มีผู้อนุเคราะห์เกื้อกูลด้วยการแสดงความจริง ก็ไม่มีทางที่ความเข้าใจถูกเห็นถูกจะเกิดขึ้นได้เลย พระองค์จึงทรงแสดงพระธรรม ด้วยพระหฤทัยที่ประกอบด้วยพระมหากรุณาแก่สัตว์โลก ไม่ว่าบุคคลนั้นจะอยู่ไกลแสนไกลเพียงใด แต่ว่าได้สะสมเหตุที่ดีมาที่จะได้รับประโยชน์จากพระธรรม พระองค์ก็เสด็จไปเพื่อทรงแสดงพระธรรม โดยที่ไม่คำนึงว่าบุคคลนั้นเป็นใคร อยู่ที่ไหน หากพระองค์สามารถจะช่วยให้เขาพ้นจากความมืดสนิทและกรงกิเลสของสังสารวัฏได้ ก็ทรงเกื้อกูลด้วยการทรงแสดงพระธรรม

แต่ละคนที่เข้าใจพระธรรมย่อมจะซาบซึ้งในพระมหากรุณาคุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเป็นผู้ที่มั่นคงที่จะรู้ว่ากว่าพระองค์จะทรงตรัสรู้ความจริง ต้องบำเพ็ญพระบารมีมากกว่าบุคคลอื่น ยากแสนยากเพียงใด และเมื่อได้ทรงตรัสรู้แล้วก็ทรงประพาสเกื้อกูลแก่สัตว์โลกด้วยการทรงแสดงพระธรรมมาโดยตลอดเป็นเวลานานถึง ๔๕ พรรษา จนกระทั่งถึงวาระที่พระองค์ใกล้จะเสด็จดับขันธปรินิพพาน ใครจะมีพระคุณยิ่งใหญ่ ใครจะเป็นผู้นำของสัตว์โลกเสมอเหมือนกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้? ความเกื้อกูลของพระองค์ทำให้ความไม่รู้ของสัตว์โลกที่มีมานานแสนนานในสังสารวัฏสามารถจะดับหมดได้ และพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดงนั้น ก็สืบทอดเรื่อยมาในแต่ละยุคแต่ละสมัยจนถึงยุคนี้สมัยนี้

บุคคลผู้ที่ได้ฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ด้วยความเคารพละเอียดรอบคอบ ก็ย่อมจะได้รับประโยชน์จากพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดงตามกำลังปัญญาของตนเองซึ่งสามารถที่จะเข้าใจได้ แม้ว่ายากมากที่ได้ฟัง แต่คำที่พระองค์ตรัสนั้น ไม่มีแม้แต่คำเดียวที่ให้โทษ มีแต่เป็นคำจริง เป็นคำอนุเคราะห์เกื้อกูลให้มีความเข้าใจถูกเห็นถูกเท่านั้น ที่ควรค่าแก่การฟังการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะฉะนั้นจึงควรเห็นประโยชน์ของความเข้าใจพระธรรม ซึ่งก็คือปัญญานั้นเอง อันจะเป็นที่พึ่งที่แท้จริงสำหรับชีวิต เป็นที่พึ่งทั้งในโลกนี้และในโลกหน้าด้วย เพราะที่พึ่งจริงๆ ไม่ใช่ทรัพย์สินเงินทอง ซึ่งไม่ทำให้พ้นจากทุกข์ได้ นำติดไปในโลกหน้าก็ไม่ได้ แต่ปัญญาสะสมสืบทอดอยู่ในจิต เป็นที่พึ่งได้ สามารถทำให้พ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้ และปัญญาจะเจริญขึ้นได้ ก็ต้องอาศัยการฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ทรงเป็นผู้นำของสัตว์โลกได้ทรงแสดงไว้ดีแล้ว ค่อยๆ ฟัง ค่อยๆ ศึกษา ด้วยความเคารพละเอียด รอบคอบ สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปทีละเล็กละน้อย ซึ่งจะต้องอาศัยกาลเวลาที่ยาวนานเป็นอย่างยิ่งในการอบรมเจริญปัญญา

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗